

Ontologie FRBR

Entity jsou klíčové objekty katalogizace. FRBR rozlišuje entity tří typů. Prvním typem jsou entity, které jsou výsledkem umělecké nebo intelektuální činnosti:

- dílo,
- vyjádření,
- provedení,
- jednotka.

Tyto entity fungují jako subjekty predikace (je o nich vypovídáno), ke které dochází při tvorbě bibliografického záznamu. Bibliografický záznam je možno chápat jako soubor soudů, které sdělují cosi o katalogizované entitě. Soud se skládá ze subjektu (o čem je vypovídáno) a predikátu (to, co je o subjektu vypovídáno). Prostřednictvím bibliografického záznamu například vypovídáme o entitě provedení (subjektu), že má rozsah 300 stran (predikát) apod.

Druhým typem entit jsou ty, které jsou odpovědné za umělecký, intelektuální obsah entit prvního typu, za jejich výrobu, distribuci a správu. Jde o

- osoby,
- korporace.

Ke třetímu typu entit patří ty, které jsou předmětem entity dílo, tedy tím, o čem dílo je. Jde o

- pojem,
- objekt,
- akci,
- místo.

Zatímco entity prvního typu mohou být subjektem i termínem vztahu, entity druhého a třetího typu v bibliografickém záznamu figurují na místě termínu vztahu (v databázi autorit je ovšem samozřejmě můžeme považovat za subjekty a entity prvního typu za termíny).

[nahoru](#)

Entity 1

Entity první skupiny jsou hierarchicky uspořádané jako rodové, druhové pojmy (včetně diferencí) a individua. *Dílo* a *vyjádření* jsou entity, které jsou ryze intencionální (nemateriální) a vyjadřují intelektuální či umělecký obsah díla. *Dílem* je například Dantova *Božská komedie* (má jako taková pouze intencionální existenci), vyjádřením je například její český překlad realizovaný Vladimírem Mikešem (jde rovněž o intencionální objekt). Tedy *dílo* (nejvyšší rod) + *realizace* (diference) = *vyjádření* (nejnižší rod).

Entity *provedení* a *jednotka* se naproti tomu týkají fyzické formy *díla* a *vyjádření*. Když k vyjádření přidáme konkrétní hmotné ztělesnění jako diferencii, získáme *provedení* - druhový pojem, který je již neodmyslitelně spjatý se svými materiálními podmínkami. *Vyjádření* (nejnižší rod) + *ztělesnění* (diference) = *provedení* (druh). *Provedením* je například Mikešův český překlad *Božské komedie* vydaný v 2009 nakladatelstvím Academia. Jednotky jsou konkrétní individua jednoho *provedení* (druhu). K *provedení* jako druhovému pojmu přistupuje individuální diference, které se říká ve FRBR *ilustrace*. *Provedení* (druh) + *ilustrace* (individuální diference) = *jednotka* (individuum v širokém smyslu). *Jednotkou* je například konkrétní exemplář *Božské komedie* vydané v roce 2009 nakladatelstvím Academia, který vlastní knihovna FF MU a který má přírůstkové číslo 2570911899.

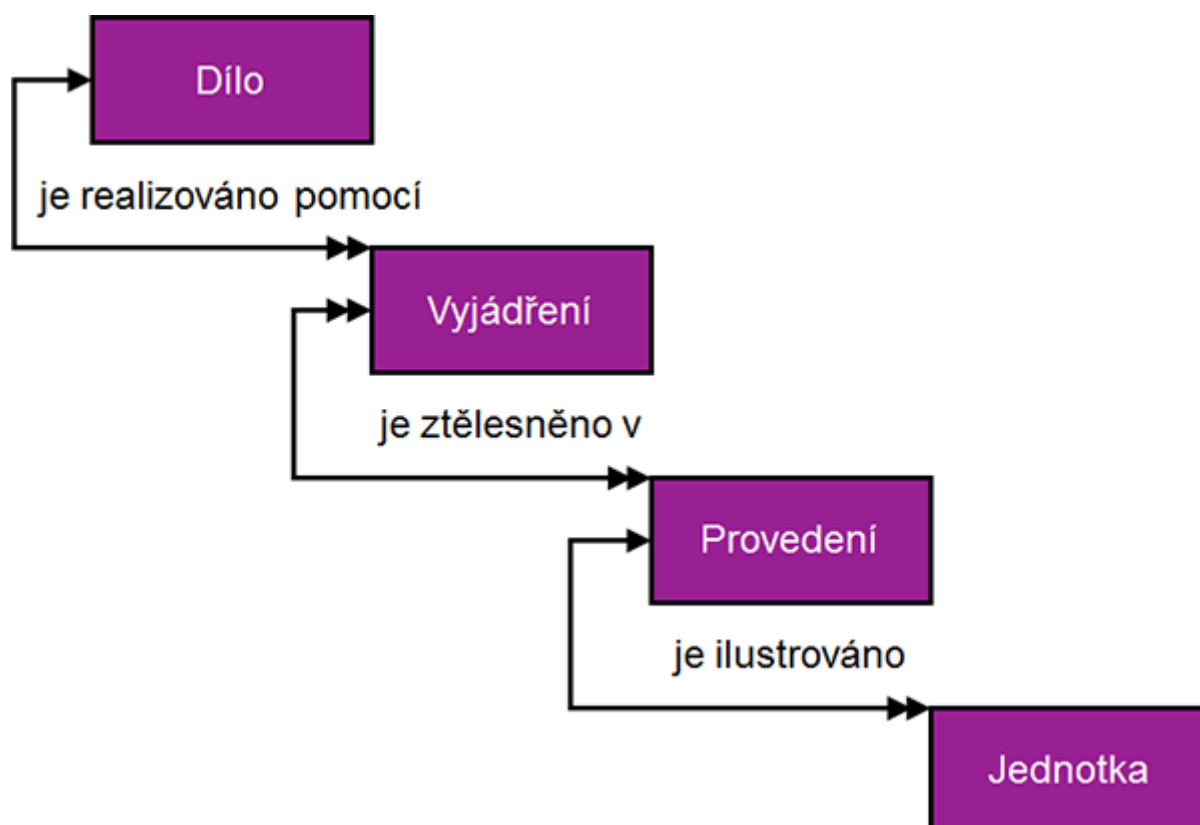

Schéma 4.1 Entity prvního typu

Platí, že předmětem bibliografického záznamu je *provedení* jako entita-druh. *Jednotky* jsou rozsahem provedení. Vyjádření a dílo jsou o provedení predikovatelné. Prostřednictvím provedení je *dílo* a *vyjádření* vypovídáno o jednotkách.

Božská komedie vydaná v roce 2009 nakladatelstvím Academia (provedení) je ztělesněním českého překladu Božské komedie pořázeného Vladimírem Mikešem (vyjádření).

Mikešův český překlad Božské komedie (vyjádření) je realizací Dantovy Božské komedie (dílo).

Dílo

Dílo je abstraktní entita. Reálně existuje vždy jen v určitých jednotkách. Formální způsob realizace je tím, co dělá z díla jeho jednotlivá vyjádření. Pokud však dochází ke značné modifikaci intelektuálního a uměleckého obsahu díla, je třeba považovat danou entitu za nové dílo – ne pouze za jeho vyjádření. Hranice mezi prostým vyjádřením díla a novým dílem není zcela ostrá. Revize, aktualizace, překlady apod. jsou vyjádřením téhož díla. Rozsahem díla jsou všechny jednotky, které zachovávají stejný intelektuální obsah.

Příklady z FRBR

w1 Henry Gray: *Anatomy of the human body*

e1 text a ilustrace pro první vydání

e2 text a ilustrace pro druhé vydání

e3 text a ilustrace pro třetí vydání

...

w1 J. S. Bach: *The art of the fugue*

e1 skladatelova partitura pro varhany

e2 úprava pro komorní orchestr Anthony Lewise

...

w1 *Jules et Jim* (film)

e1 původní verze ve francouzském jazyce

e2 původní verze opatřená anglickými titulky

...

Pokud dojde k výrazným změnám intelektuálního a uměleckého obsahu, jako je tomu v parafrázích, adaptacích pro děti, parodiích, variacích na dané téma, převodu jednoho uměleckého žánru do druhého a podobně vznikají nová samostatná díla.

Příklady z FRBR

w1 John Bunyan: *The pilgrim's progress*

w2 anonymní adaptace *The pilgrim's progress* pro mladé čtenáře

...

w1 William Shakespeare: *Romeo and Juliet*

w2 film Franca Zeffirelliho *Romeo and Juliet*

w3 film Baz Luhrmanna William Shakespeare's *Romeo and Juliet*

Vyjádření

Vyjádření je způsob, jakým je dílo realizováno prostřednictvím formálních, výrazových prostředků. Rovněž platí, že reálně se vyskytuje pouze v konkrétních jednotkách. Jde o je uměleckou či intelektuální formu, které nabývá dílo vždy, když je realizováno. Nové vyjádření je výsledkem vždy, když dojde ke změně formy – kódování. Různých vyjádření nabývá dílo v různých jazykových mutacích. Rozsahem vyjádření jsou všechny jednotky, které zachovávají stejný intelektuální obsah a stejnou výrazovou formu.

Příklady z FRBR

w1 Ellwanger: *Tennis--bis zum Turnierspieler*

e1 původní německý text

e2 anglický překlad Wendyho Gilla

...

w1 Franz Schubert: *Trout quintet*

e1 skladatelova partitura

e2 hrají Amadeus Quartet a Hephzibah Menuhin na klavír

e3 hrají Cleveland Quartet a Yo-Yo Ma na violoncello

Provedení je fyzická podoba vyjádření díla. Provedením je dokument (kniha, časopis, mapa, plakát, zvukový záznam, videozáznam, CD-ROM, smíšený dokument). Ačkoliv je provedení spjata s materiálními podmínkami, reálně se také vyskytuje pouze prostřednictvím jednotek. V rozsahu provedení jsou všechny hmotné dokumenty, které zachovávají stejný intelektuální obsah, stejnou výrazovou formu a stejnou fyzickou podobu. Provedením je například kniha *Telč : město příběhů*. V jeho rozsahu jsou všechny vydané exempláře (1000 ks). Změna fyzické formy znamená vznik nového provedení.

Příklady z FRBR

w1 Harry Lindgren: *Geometric dissections*

e1 původní text nazvaný *Geometric dissections*

m1 kniha publikovaná v roce 1964 v nakladatelství Van Nostrand

e2 revidovaný text nazvaný *Recreational problems in geometric dissections...*

m1 kniha publikovaná v roce 1972 v nakladatelství Dover

w1 J. S. Bach: *Six suites for unaccompanied cello*

e1 provedení Janos Starker, záznamy z let 1963 a 1965

m1 záznamy vydané na zvukových deskách 33 1/3 ot/min v roce 1965 v nakladatelství Mercury

m2 záznamy znovu vydané na kompaktní desce v roce 1991 v nakladatelství Mercury

e2 provedení Yo-Yo Ma, záznam z roku 1983

m1 záznamy vydané na zvukových deskách 33 1/3 ot/min v roce 1983 v nakladatelství CBS Records

m2 záznamy znovu vydané na kompaktní desce v roce 1992 v nakladatelství CBS Records

w1 Jean Jolivet: *Vraie description des Gaules...*

e1 původní provedení kartografa

m1 mapa vydaná v roce 1570

m2 faksimilní reprodukce vydaná v roce 1974 v nakladatelství Hier et demain

w1 *The Wall Street Journal*

e1 východní vydání

m1 tištěná forma východního vydání

m2 východní vydání na mikrofilmu

e2 západní vydání

m1 tištěná forma západního vydání

m2 západní vydání na mikrofilmu

Jednotka

Jde o konkrétní dokument, individuum či konkrétní agregát. Jde o materiální objekt či objekty vyskytující se v určitém čase na určitém místě. Jednotka pojatá pouze z hlediska intelektuálního obsahu je dílem. Jednotka chápaná z pozice formálních výrazových prostředků je vyjádřením. Z pozice fyzické formy je provedením. Může být chápána jako rozsah pojmu díla, vyjádření a provedení.

Příklady z FRBR

w1 Ronald Hayman: *Playback*

e1 autorův text připravený k vydání

m1 kniha publikovaná v roce 1964 v nakladatelství Davis-Poynter

i1 autorizovaný výtisk

w1 Allan Wakeman: *Jabberwocky*

e1 autorův návrh hry a pokyny

m1 hra a doprovodné pokyny pro učitele, vydané v roce 1974 v nakladatelství Longman

i1 kopie, u níž chybějí pokyny pro učitele

Příklad z katalogu knihovny FF MU:

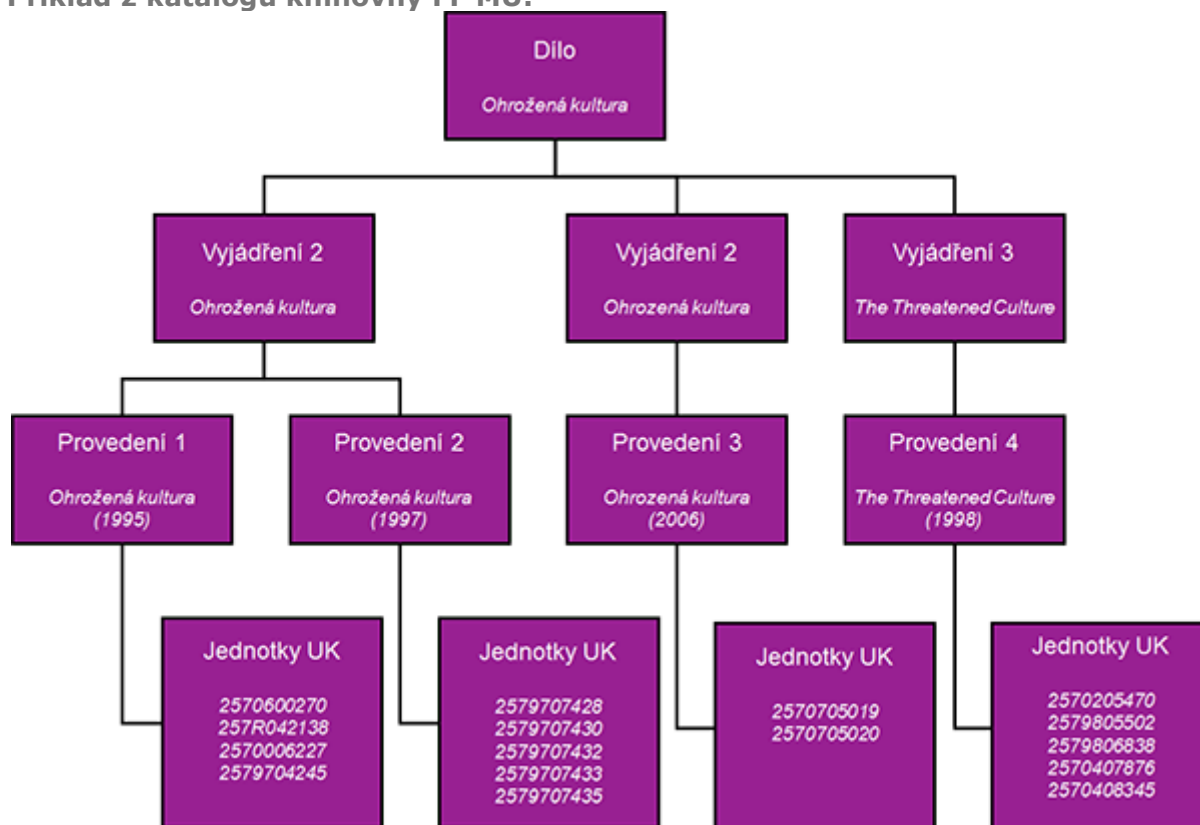

Schéma 4.2 Příklad z katalogu knihovny FF MU

[nahoru](#)

Entity 2

Skupina entit 2. Entity druhé skupiny jsou reálná individua (*osoba*) a agregáty (*korporace*). V bibliografickém popisu fungují jako termíny, ke kterým se vztahují entity první skupiny jako subjekty. V závislosti na tom, která entita je subjektem vztahu, rozlišujeme čtyři vztahy:

- je vytvářen,
- je realizován,
- je vyroben,
- je vlastněn.

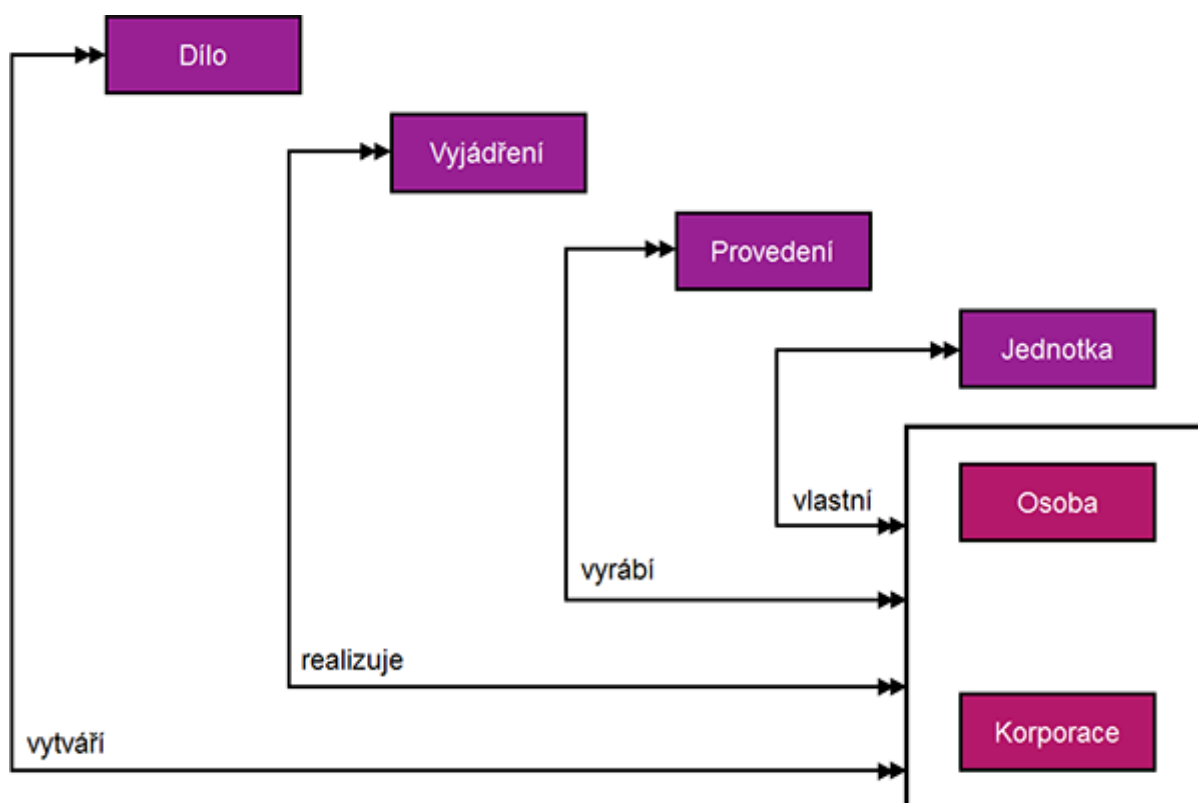

Schéma 4.3 Entity druhého typu

Božská komedie je vytvořena Dantem Alighierim.
 Božská komedie je realizována v českém překladu Vladimírem Mikešem.
 Božská komedie v Mikešově českém překladu je vyrobena (vydána) nakladatelstvím Academia.
 Božská komedie v českém překladu vyrobená nakladatelstvím Academia je vlastněna ÚK FF MU.

Ve chvíli, kdy vyhledáváme v rejstříku, je samozřejmě možné chápat osoby a korporace jako subjekty vztahu a entity první skupiny jako termíny.

Dante Alighieri vytvořil Božskou komedii.
 Vladimír Mikeš realizoval český překlad Božské komedie.
 Nakladatelství Academia vyrobilo (vydalo) Božskou komedii v Mikešově českém překladu.
 ÚK FF MU vlastní exemplář Božské komedie vydané nakladatelstvím Academia.

[nahoru](#)

Entity 3

Entity třetího typu jsou tím, co entity první skupiny jako znaky označují. Dílo může pojednávat o entitách prvního a druhého typu a zvláštních entitách typu třetího.

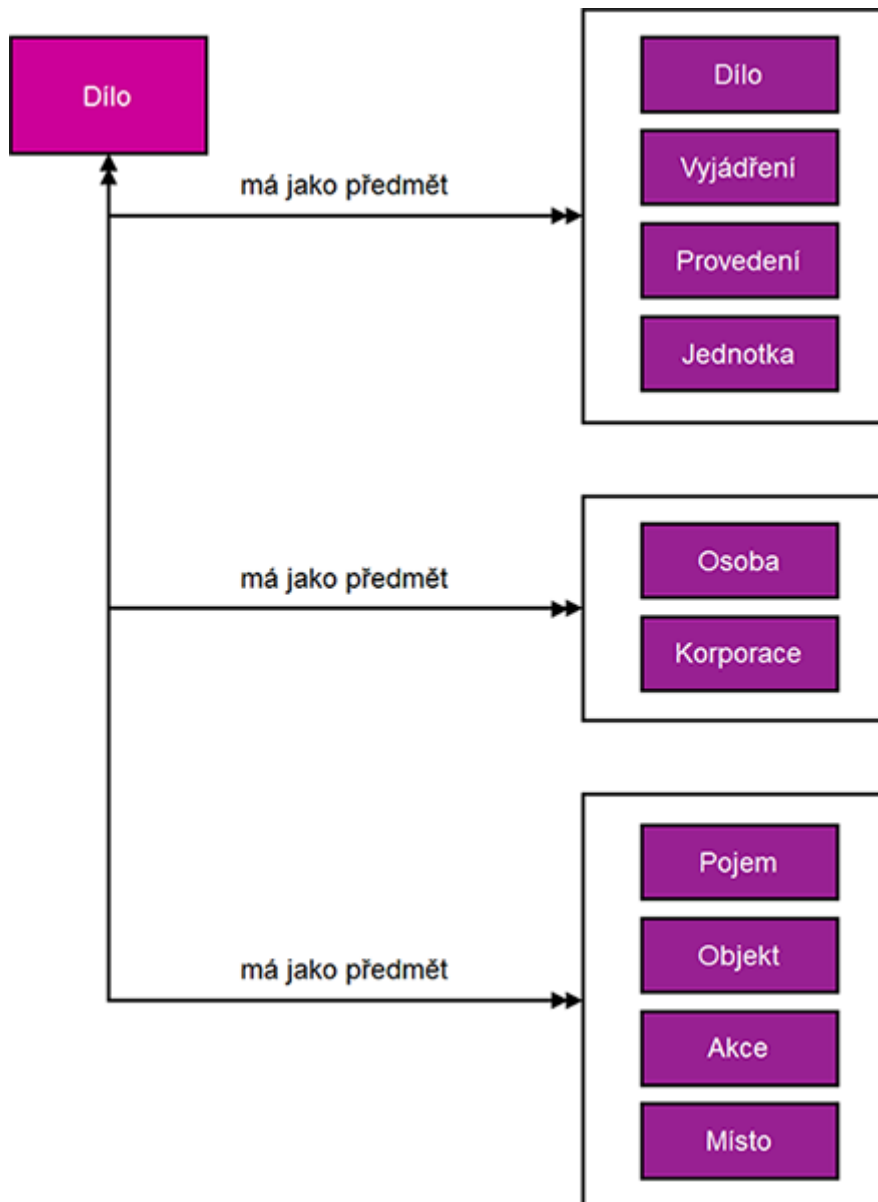

Schéma 4.4 Entity třetího typu

Božská komedie je o pojmech pekla, očistce a ráje.

Dílo Pražský hrad ve fotografii je o Pražském hradu.

Dílo Information Ecology and Libraries je sborník konference Information Ecology and Libraries.

Dílo Ekonometrický model determinant cen nemovitostí v Brně se týká města Brna.

Otázky z kamyšlení

- Kolik typů entit FRBR rozlišuje?
- Jak jsou uspořádány entity prvního typu?
- Uveďte nějaké příklady díla, vyjádření, provedení a jednotky.
- Která entita je základním subjektem katalogizace?
- Jak se k entitám prvního typu vztahují entity druhého typu?
- Která entita se vztahuje k entitám třetího typu?
- Uveďte některé příklady vztahu „má jako předmět“.

Atributy

Atributy jsou vlastnosti entit, které slouží k jejich přesné **identifikaci**. Atributy jsou definovány jako **logické objekty**, nikoliv jako údaje. Ve FRBR jsou uváděny pouze atributy, které se objevují v samotném **bibliografickém záznamu**, nikoliv ty, které k entitám mohou být připojeny v **autoritním záznamu** (záznamu osob, korporací, předmětových hesel apod.), ze kterého se údaje přebírají do bibliografického záznamu.

Atributy můžeme rozdělit na **vnitřní** (spjaté s vnitřní strukturou entity) a **vnější** (ty jsou k entitě přidány z vnějšku). K vnitřním atributům patří například fyzická charakteristika dokumentu nebo údaje, které jsou obsaženy v dokumentu a jsou z něj do bibliografického záznamu přebírány. K vnějším atributům patří například identifikátory entity v katalogu nebo související informace. Ke stanovení vnitřních atributů obvykle stačí analýza samotné entity, ke stanovení vnějších atributů je často třeba vnějšího zdroje.

Některé atributy může mít entita obsazeny pouze **jedním údajem**, některé atributy mohou být vyjádřeny **více údaji** - entita má více atributů daného druhu. Některé atributy se časem mohou **měnit** (například rozměr periodika, když se změní jeho formát).

Každá entita má definováno několik atributů. Některé platí pro danou entitu **obecně**, některé se vztahují k určitému **podtypu entity**.

nahoru

Atributy díla

Dílo má definované tyto typy logických atributů:

- název díla
- forma díla
- datum díla
- jiná rozlišující vlastnost
- zamýšlené ukončení
- zamýšlené uživatelské určení
- souvislost s dílem
- obsazení (hudební dílo)
- číselné označení (hudební dílo)
- tónina (hudební dílo)
- souřadnice (kartografické dílo)
- ekvinokcium (kartografické dílo)

Název

S dílem může být spojen jeden nebo více názvů. Pokud je jich více, katalogizační agentura vybírá jeden, který se potom stává unifikovaným názvem pro dané dílo v katalogu.

Forma

Jde o formu obsahu díla (román, esej, symfonie, sonáta, mapa, kresba, fotografie).

Datum díla

Datum vytvoření daného díla. Pokud není známo, považuje se za datum díla datum jeho prvního vydání.

Jiná rozlišující vlastnost

Slouží k rozlišení dvou děl se stejným názvem. Může jít například o oblast vzniku.

Zamýšlené ukončení

O dílu říká, zda bylo zamýšleno jako ukončené nebo bylo plánováno jeho pokračování.

Zamýšlené uživatelské určení

definuje třídu uživatelů, kterým bylo dílo určeno.

Souvislost

Souvislost s dílem může být historická, sociální, intelektuální, umělecká apod.

Obsazení

Týká se hudebního díla, tj. podtypu entity dílo. Sděluje pro jaký instrumentální či vokální prostředek provedení bylo dílo původně určeno.

Číselné označení

Údaj pořadového, opusového čísla či čísla tematického katalogu, které se týká hudebního díla.

Tónina

Řada tónových vztahů v tonální hudbě, která tvoří tonální centrum (např. D dur). Tónina sděluje, pro které tonální centrum bylo původně hudební dílo složeno.

Souřadnice

Údaje zeměpisné délky a šířky, které tvoří vnější rámec kartografického dokumentu.

Ekvinokcium

Rok, který slouží jako výchozí bod pro mapu či model oblohy.

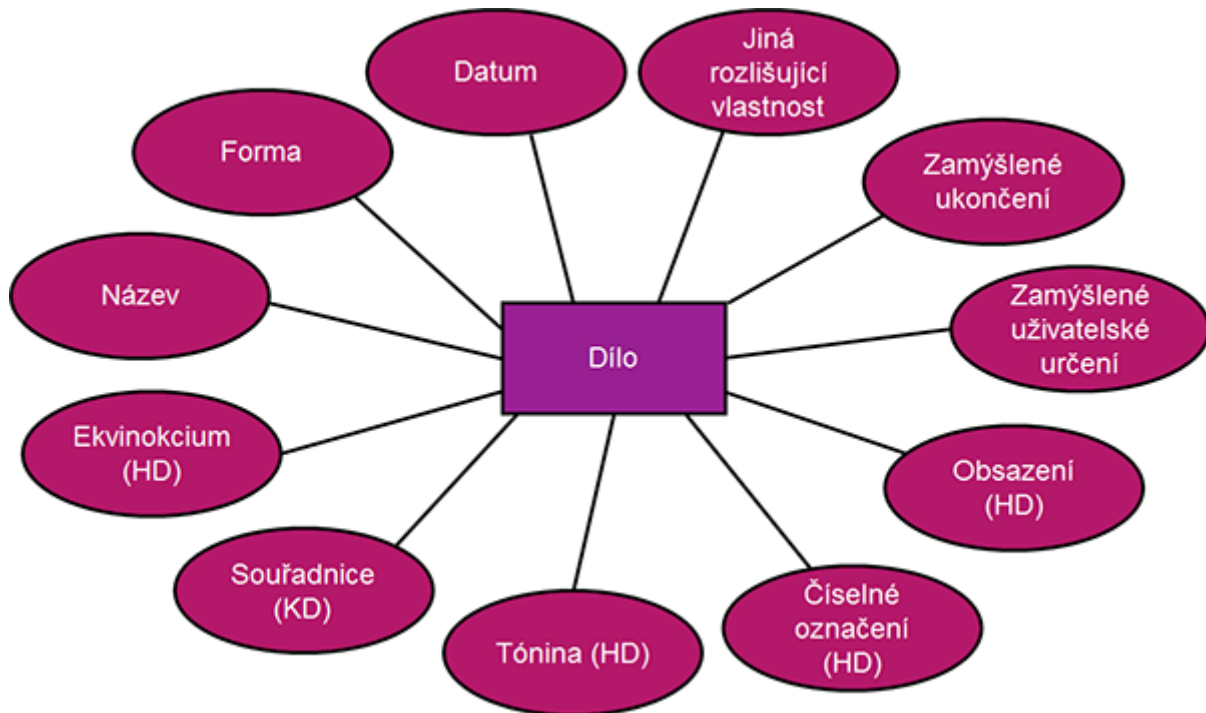

Schéma 5.1 Atributy díla

nahoru

Atributy vyjádření

Vyjádření má definované tyto logické atributy:

- název vyjádření
- forma vyjádření
- datum vyjádření
- jazyk vyjádření
- jiná rozlišující vlastnost
- rozšiřitelnost vyjádření
- možnost revize vyjádření
- rozsah vyjádření
- sumarizace obsahu
- souvislost s vyjádřením
- kritická reakce na vyjádření
- uživatelská omezení k vyjádření
- označování posloupnosti (seriál)
- předpokládaná pravidelnost vydávání (seriál)
- předpokládaná četnost vydávání (seriál)
- typ partitury (hudebnina)
- obsazení (hudebnina nebo zvukový záznam)
- měřítko (kartografický obraz/objekt)
- kartografické zobrazení (kartografický obraz/objekt)
- znázorňovací technika (kartografický obraz/objekt)
- interpretace reliéfu (kartografický obraz/objekt)

- geodetické, souřadnicové a vertikální měření (kartografický obraz/objekt)
 - záznamová technika (snímek dálkového průzkumu)
 - speciální vlastnost (snímek dálkového průzkumu)
 - technika (grafika nebo projekční grafický obraz)
- nahoru

Atributy provedení

Pro provedení FRBR definuje tyto logické atributy:

- název provedení
 - údaje o odpovědnosti
 - označení vydání
 - místo vydání/distribuce
 - nakladatel/distributor
 - datum vydání/distribuce
 - výrobce
 - údaje o edici
 - forma nosiče
 - rozsah nosiče
 - materiál
 - způsob záznamu
 - rozměry nosiče
 - identifikátor provedení
 - zdroj akvizice / oprávnění k přístupu
 - údaje o dostupnosti
 - omezení přístupu k provedení
 - druh písma (tištěná kniha)
 - velikost písma (tištěná kniha)
 - foliace (kniha – starý tisk)
 - kolace (kniha – starý tisk)
 - status vydávání (seriál)
 - číslování (seriál)
 - rychlost přehrávání (zvukový záznam)
 - šířka drážky (zvukový záznam)
 - způsob drážkování (zvukový záznam)
 - konfigurace pásku (zvukový záznam)
 - způsob ozvučení (zvukový záznam)
 - speciální přehrávací charakteristika (zvukový záznam)
 - barva (obraz)
 - faktor zmenšení (mikrodokument)
 - polarita (mikrodokument, projekční grafika, film, videozáznam)
 - generace (mikrodokument nebo projekční grafika, film, videozáznam)
 - formát promítání (projekční grafika, film, videozáznam)
 - požadavky na systém (elektronický zdroj)
 - charakteristiky souboru (elektronický zdroj)
 - způsob přístupu (dálkově přístupný elektronický zdroj)
 - adresa pro přístup (dálkově přístupný elektronický zdroj)
- nahoru

Atributy jednotky

- identifikátor jednotky
 - fingerprint
 - původ jednotky
 - značky/zápisy
 - historie výstav
 - stav jednotky
 - historie ošetření
 - plánované ošetření
 - omezení přístupu k jednotce
- nahoru

Atributy entit 2

Atributy osoby jsou:

- jméno osoby
 - data osoby
 - titul osoby
 - jiné označení spojené s osobou
- K **atributům korporace** patří:
- jméno korporace
 - číslo spojené s korporací
 - místo spojené s korporací
 - datum spojené s korporací
 - jiné označení spojené s korporací
- nahoru

Atributy entit 3

Atributy entit třetího typu tvoří termín (instrumentální znak), který označuje danou entitu. Jde o:

- termín pro pojem
- termín pro objekt
- termín pro akci
- termín pro místo

Otázky z kamyšlení

- Jaký je rozdíl mezi údaji bibliografického záznamu a logickými objekty?
- Jak dělíme atributy?
- Platí 1 atribut = 1 údaj bibliografického záznamu?
- Může mít entita definováno více atributů?
- Co označuje entita 3 „pojem“ a co označuje atribut této entity „ termín pro pojem“?

Vztahy mezi entitami v diagramu vysoké úrovně

Vztahy slouží k znázornění souvislosti mezi jednotlivými entitami. Entity jsou přesně identifikovány pomocí atributů, vztahy poskytují další informace. Vztahy jsou často poznatelné z analýzy samotného dokumentu, který může obsahovat informace jako "vydání", "verze", "založeno na", "přeloženo z" apod. To, že jsou vztahy v samotném dokumentu popsány, naznačuje, že by měly být zaznamenány i při katalogizaci. Problémem je, že slovní popis vztahu v dokumentu často neumožňuje jednoznačné určení, o který vztah se jedná. Proto je třeba určit vztah na základě věcné analýzy a nespolehat se na slovní vyjádření, kterým je popsán v dokumentu.

Vztahy mezi entitami 1., 2. a 3. typu, které jsme popsali v 4. kapitole, jsou v bibliografickém záznamu často zachyceny tak, že jsou svázány dohromady údaje týkající se jednotlivých entit do jednoho bibliografického záznamu. V záznamu jsou sloučeny například atributy *provedení*, *vyjádření* a *díla*. Vztahy mezi entitami 1. a 2. typu jsou zobrazeny implicitně tak, že je do záznamu vloženo jmenné záhlaví (pro *osobu* či *korporaci*). Dále mohou být vztahy určeny vrstvením atributů ve víceúrovňovém záznamu (např. záznamu, který obsahuje údaje o souborném díle i o jeho částech). Vztahy se také mohou explicitně vyjádřit pomocí poznámky (např. přeloženo z anglického originálu vydaného v roce 1999 v Londýně).

Vztahy mohou být rozpoznány, a tedy být informativní pouze tehdy, když jednotlivé entity (subjekty a termíny vztahu) jsou přesně identifikovány. Vztahy mohou být zaznamenány na úrovni, na které se skutečně nacházejí, nebo – v případě, že tento reálný vztah nelze určit – na úrovni obecnější. Pokud nejsme schopni určit vztah *provedení* a *vyjádření*, můžeme určit vztah *provedení* a *díla*.

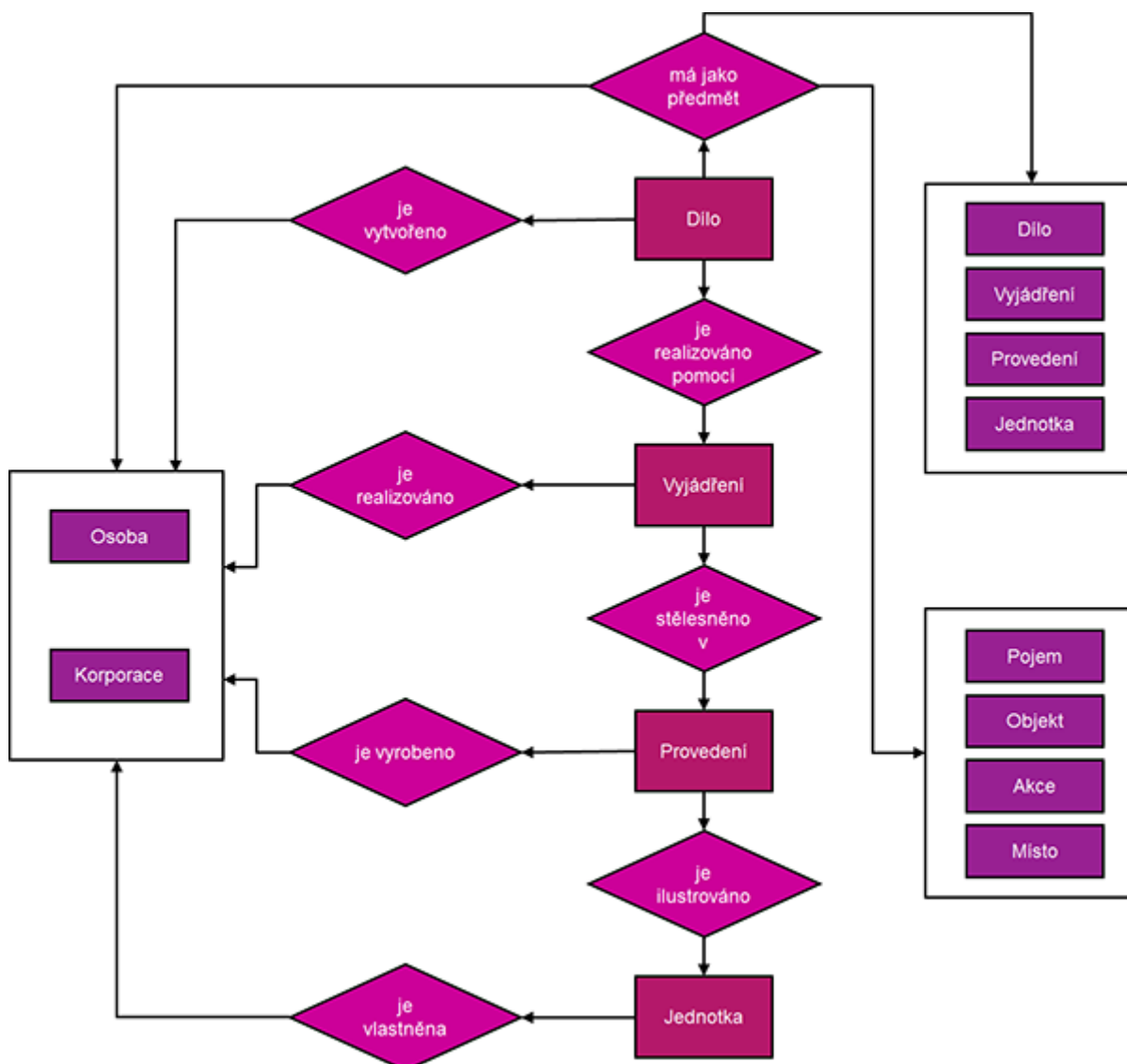

Schéma 6.1 Vztahy mezi entitami

nahoru

Vztahy mezi entitami 1

Zde jsou popisovány vztahy, které mohou existovat mezi entitami 1 typu stejné nebo různé úrovně. V levé části tabulky je *typ vztahu*, v pravé části je typ entity, která v rámci daného vztahu figuruje na místě *termínu*. *Subjekt* vztahu zde není vyjádřený, ale z logiky věci by se nacházel vlevo ještě před samotným vztahem. Subjekt a termín vztahu je možné otočit. V některých tabulkách jsou entity-termíny rozděleny do kategorií na **závislé (referenční)** a **nezávislé (autonomní)**.

Můžeme rozlišit následující typy vztahů:

- dílo-dílo
- celek-část na úrovni díla
- vyjádření-vyjádření
- celek-část na úrovni vyjádření
- dílo-vyjádření
- provedení-provedení
- celek-část na úrovni provedení
- provedení-jednotka
- jednotka-jednotka
- celek-část na úrovni jednotky

Vztahy mezi díly

Vztah mezi *díly* může existovat pouze tehdy, když na základě různého intelektuálního či uměleckého obsahu rozlišíme různá díla. **Referenční dílo** je takové, které bez vztahu k jinému dílu má jen malou hodnotu. Naopak **autonomní dílo** má hodnotu i bez jeho vztažení k jinému dílu.

pokračování má pokračování → ← je pokračováním	pokračování	pokračování následující dílo
suplement má suplement → ← je suplementem	rejstřík konkordance návod pro učitele vysvětlivky suplement dodatek	suplement dodatek
doplňěk má doplňěk → ← je doplňěkem	kadence libreto choreografie dokončení nedokončeného díla	doprovodná hudba zhudebnění textu pandán
sumarizace má sumarizaci → ← je sumarizací		výběr anotace
adaptace má adaptaci → ← je adaptací		adaptace parafráze volný překlad variace (hudba) harmonizace (hudba) fantazie (hudba)
transformace má transformaci → ← je transformací		dramatizace novelizace zveršování scénář
imitace má imitaci → ← je imitací		parodie imitace travestie

Tab. 6.1 Vztahy mezi díly

Vztah celek/část na úrovni díla

Závislá část díla je taková, která bez vztahu k dílu nemůže být často identifikována (nemá zvláštní název). **Nezávislá část** naopak figuruje jako jakási samostatná jednotka, kterou lze identifikovat. Závislou část můžeme členit do dvou podkategorií na **úsekovou část** a **systematickou část**. Úsekovou část lze v rámci díla snadno identifikovat – je spojitá a odlišitelná od ostatních částí (předmluva, doslov atd.), systematická část je naopak nespojitá a je nesnadno oddělitelná od jiných částí (např. ilustrace).

celek/část má část → ← je částí	kapitola, odstavec, část atd. svazek/číslo seriálu intelektuální část díla sestávajícího se z několika částí ilustrace k textu zvukový aspekt filmu	monografie v edici článek v časopise intelektuální část díla sestávajícího se z několika částí
---------------------------------------	--	---

Tab. 6.2 Vztah celek/část na úrovni díla

Vztahy mezi vyjádřeními

Tento vztah nastává, když je *vyjádření* jednoho díla založené na *vyjádření* téhož díla.

--	--	--

zkrácení má zkrácení → ← je zkrácením		zkrácení zestručnění zcenzurování
revize má revizi → ← je revizí		revidované vydání rozšířené vydání stav (grafika)
překlad má překlad → ← je překladem		doslovný překlad přepis (hudba)
úprava (hudba) má úpravu → ← je úpravou		úprava (hudba)

Tab. 6.3 Vztahy mezi vyjádřeními téhož díla

Jde o vztahy stejné jako mezi různými *díly* – ovšem na úrovni *vyjádření*. Dílo 1 má vyjádření 1a, 1b, 1c. Dílo 2 je pokračováním díla 1 ve vyjádřeních 2a, 2b, 2c. Vyjádření 2b je pokračování vyjádření 1a.

pokračování má pokračování → ← je pokračováním	pokračování	pokračování následující dílo
suplement má suplement → ← je suplementem	rejstřík konkordance návod pro učitele vysvětlivky suplement dodatek	suplement dodatek
doplňk má doplněk → ← je doplňkem	kadence libreto choreografie dokončení nedokončeného díla	doprovodná hudba zhudebnění textu pandán
sumarizace má sumarizaci → ← je sumarizací		výběr anotace
adaptace má adaptaci → ← je adaptací		adaptace parafráze volný překlad variac (hudba) harmonizace (hudba) fantazie (hudba)
transformace má transformaci → ← je transformací		dramatizace novelizace zveršování scénář
imitace má imitaci → ← je imitací		parodie imitace travestie

Tab. 6.4 Vztahy mezi vyjádřeními různých děl

Vztah celek/část na úrovni vyjádření

Jde o vztahy analogické vztahům mezi celkem a částí na úrovni *díla*.

--	--	--

celek/část má část → ← je částí	obsah atd. svazek/číslo seriálu ilustrace k textu zvukový aspekt filmu oprava	monografie v edici článek v časopise intelektuální část díla sestávajícího se z několika částí
---------------------------------------	---	---

Tab. 6.5 Vztahy celek/část mezi vyjádřeními

Vztah dílo/vyjádření

Jde o vztahy mezi *vyjádřením* jednoho *díla* a jiným *dílem*. Používá se tehdy, když není možné stanovit vztahy mezi jednotlivými *vyjádřeními* různých děl. Proto se vztahuje dané *vyjádření* přímo k dílu. Dílo 1 má pokračování v dílu 2 ve vyjádření 2a. Vyjádření 2a je pokračováním díla 1.

pokračování má pokračování → ← je pokračováním	pokračování	pokračování následující dílo
suplement má suplement → ← je suplementem	rejstřík konkordance návod pro učitele vysvětlivky suplement dodatek	suplement dodatek
doplňěk má doplňěk → ← je doplňěkem	kadence libreto choreografie dokončení nedokončeného díla	doprovodná hudba zhudebnění textu pandán
sumarizace má sumarizaci → ← je sumarizací		výběr anotace
adaptace má adaptaci → ← je adaptací		adaptace parafráze volný překlad variacie (hudba) harmonizace (hudba) fantazie (hudba)
transformace má transformaci → ← je transformací		dramatizace novelizace zveršování scénář
imitace má imitaci → ← je imitací		parodie imitace travestie

Tab. 6.6 Vztah dílo/vyjádření

Vztahy mezi provedeními

Zahrnují různé druhy věrnosti vzhledem k předchozímu *provedení* téhož *vyjádření*.

reprodukce má reprodukci → ← je reprodukcí	reprodukce mikroreprodukce makroreprodukce dotisk přetisk faksimile zrcadlová strana
alternativa má alternativu → ← je alternativou	alternativní formát souběžné vydání

Tab. 6.7 Vztahy mezi provedeními

Vztah celek/část na úrovni provedení

Fyzický obsah *provedení* se člení podobně jako intelektuální obsah *vyjádření* a *díla*.

celek/část má část → ← je částí	svazek vícesvazkového provedení zvuková stopa pro film na samostatném nosiči zvuková stopa pro film, která je součástí filmu

Tab. 6.8 Vztah celek/část na úrovni provedení

Vztah provedení/jednotka

Provedení je výsledkem reprodukce určité *jednotky*.

reprodukce má reprodukci → ← je reprodukcí	reprodukce mikroreprodukce makroreprodukce dotisk přetisk faksimile

Tab. 6.9 Vztahy mezi provedením a jednotkou

Vztahy mezi jednotkami

Rekonfigurace je výsledek rozdělení nebo spojení *jednotek*, kterým vzniká nová *jednotka* či *jednotky*. Reprodukci *jednotky* vzniká nová jednotka, která může mít různou formu věrnosti vzhledem k *jednotce* předchozí.

rekonfigurace má rekonfiguraci → ← je rekonfigurací	svázáno s rozděleno do výtah z
reprodukce má reprodukci → ← je reprodukcí	reprodukce mikroreprodukce makroreprodukce faksimile

Tab. 6.10 Vztahy mezi jednotkami

Vztah celek/část na úrovni jednotky

Jednotka jako fyzický objekt se skládá z různých částí.

celek/část má část → ← je částí	fyzická složka výtisku vazba knihy

Tab. 6.11 Vztahy celek/část mezi jednotkami

Otázky z kamyšlení

- Jak se liší informace, kterou poskytují vztahy, od informace poskytované atributy?
- Jak jsou v bibliografickém záznamu vyjádřeny vztahy mezi entitami 1, 2 a 3?
- Co je vyjádřeno termíny referenční a autonomní dílo?
- Uvedte příklad vztahu „pokračování“ mezi díly.
- Jaké typy částí se mohou vyskytovat ve vztahu celek/část?
- Jaké základní typy vztahů mohou nastat mezi vyjádřeními?
- Jaké vztahy existují mezi provedeními?
- Jaký vztah existuje mezi provedením a jednotkou?
- Jaké vztahy nastávají mezi jednotkami?